

Katedra Chirurgii i Rentgenologii, UW-M w Olsztynie

WĄSOWSKI R.

Specyfika leczenia złamań kości długich u ptaków

Specificity of bone fractures treatment in birds

Region północno-wschodniej Polski obfituje w występowanie dzikich ptaków w parkach narodowych, krajobrazowych i poza nimi. Występuje tutaj wiele gatunków, często zagrożonych wyginięciem w skali europejskiej, jak np. bielik. Warto wspomnieć, iż choćby w samym Biebrzańskim Parku Narodowym zdomowało się ponad 150 różnych gatunków ptaków. Jednymi z najczęściej spotykanych problemów chirurgicznych ptaków są złamania kości.

Trudność leczenia złamań ptaków wynika z innych niż u ssaków warunków konstytucyjnych (mała masa mięśniowa i tkankowa wokół dość dużej średnicy kości), warunków anatomiczno-fizjologicznych (kości zbudowane z cienkiej i twardej ale jednocześnie kruchej istoty zbitiej, wewnątrz zpneumatyzowane, słabo rozwinięte nasady i przynasady, skóra pokryta piórami różnej budowy w zależności od okolicy ciała lub łuskami), charakteru uszkodzeń (przeważają inne typy złamań), przygotowania do zabiegu i samego jego przebiegu (niska tolerancja na wiele leków, odmienne warunki znieczulenia ogólnego, specyficzna budowa układu oddechowego), opieki pooperacyjnej (węższy zakres stosowania antybiotyków osłonowych, często konieczność przymusowego karmienia, konieczność stosowania dodatkowych stabilizacji kończyn, skłonność do tworzenia suchej martwicy wokół operowanego miejsca i osteomyelitis, inny czas tworzenia pełnych zrostów).

Złamaniom podlegają najczęściej obwodowe partie kończyn dolnych (kość piszczelowa i kość stopowa śródstopna II–IV) oraz kości długie wchodzące w skład skrzydła (kość ramienna, promieniowa z łokciową, śródrezcza III i IV). Okolice dotknięte urazami zawierają w sobie skąpe ilości lub brak tkanki mięśniowej i silnie rozbudowany ale jednocześnie słabo unaczyniony układ ścięgnowo-więzadłowy.

U małych ptaków do leczenia złamań zamkniętych opatrunkiem stabilizującym wykorzystywano sztywne elementy ciała: tułów – dla kończyn górnych (skrzydeł) i dolnych, sterówki ogona – dla kończyn dolnych. Jest regułą, że w przypadku skrzydeł usztywnia się dwie kończyny jednocześnie po to by ułatwić zwierzęciu utrzymywanie równowagi i nie doprowadzać do dodatkowych zranień zdrowej kończyny. Czas usztywnienia w niemal wszystkich przypadkach wynosił 2–3 tyg., po którym dochodziło do pełnego zrostu.

Złamania otwarte i stare były leczone metodą operacyjną. Stabilizację w najprostszy sposób osiągnano poprzez wprowadzenie dużej średnicy gwoźdźcia śródszpikowego (Steinmanna lub Rusha) lub pręta Kirschnera od strony odłamu bliższego. W porównaniu z kośćmi szpikowymi, kości zpneumatyzowane wymagały zastosowania prętów znacznie większych średnic. Bardzo dobrą stabilizację dawało zastosowanie tzw. gwoździowania wiązkowego. Zamiast jednego pręta osadzano w kości 3 jednakowej średnicy cienkie gwoźdźce Rusha lub pręty Kirschnera wprowadzane od strony odłamu dalszego.

U małych ptaków śpiewających złamania połączone z przerwaniem ciągłości skóry wymagały opracowania ran, usztywnienia zewnętrznego w wyżej podany sposób oraz podawania antybiotyków i witaminy B-complex przez okres do 2 tygodni.

Przyjmuje się, że jeżeli złamania kości nieszpneumatyzowanych u danego osobnika goją się w okresie 3 tyg. to dla kości zpneumatyzowanych będzie on dwukrotnie dłuższy.